

AAN TAFEL !
-
BORDEN EN MODE

De collecties van het museum geven een eclectisch overzicht van de modetrends van borden en illustreren de smaak in verschillende tijdperken.

Een bordenverhaal

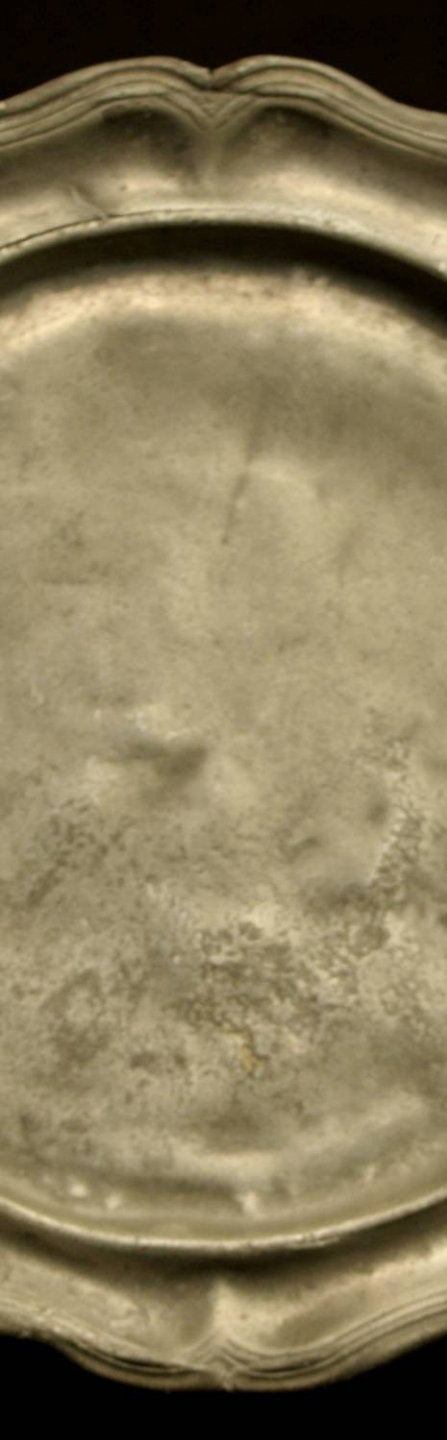
In de middeleeuwen gebruikt men als bord een plank – een (snij)plank van metaal of hout – of een dikke snede brood. Vloeibare gerechten worden uit een etensbakje gegeten. Vanaf de 16e eeuw krijgt het bord, dat uit Italië afkomstig is, stilaan een plaats op de tafel van heersers en nobelen, waar het geleidelijk aan de plank en het etensbakje vervangt.

In het begin zijn borden vaker van metaal dan van keramiek. Als Lodewijk XIV met financiële moeilijkheden kampt, dwingt hij de adel om gouden en zilveren vaatwerk te smelten ten gunste van de koninklijke kas. Door deze maatregel wordt sneller overgeschakeld naar borden van keramiek, die gemakkelijker te onderhouden zijn en minder kosten. De fabrieken hebben er baat bij om op grote schaal vaatwerk te produceren dat gemakkelijk breekt en bovendien aan de smaak van de dag wordt aangepast.

Doordat faïence en later ook porselein voortaan industrieel worden vervaardigd, worden de prijzen voor borden beetje bij beetje democratischer. Vanaf het einde van de 18e eeuw staan ze op alle tafels, van arm en rijk, en worden ze tentoongesteld in een open kast of worden ze aan de muur gehangen.

Des assiettes en étain

Etensbakje met oren, 18e eeuw, tin, coll. C.H.L.

Het etensbakje wordt sinds de middeleeuwen gebruikt en heeft dezelfde functie als het soepbord van nu. Het wordt gemaakt van hout, terracotta of metaal en dient om er bouillon of soep uit te eten. Op het einde van de 18e eeuw wordt het geleidelijk aan vervangen door het soepbord of de kom.

Borden , 18e eeuw, tin, coll. C.H.L

Chinoiseries et bleu de Delft

Details van twee borden, 18e of 19e eeuw, geschilderde faïence, coll. C.H.L.

Deze borden met blauwe Chinese motieven zijn kenmerkend voor de invloed die het Verre Oosten op de Europese keramiekkunst heeft. Vanaf de 17e eeuw verspreiden dergelijke borden zich in heel Europa, dankzij de fabriek van het Nederlandse Delft, waarvan de modellen later ook door de Franse fabrieken worden nagebootst. De decoratie met gestileerde motieven van pagodes en figuren illustreren een collectief gedachtegoed dat doordrenkt is van exotisme zoals dat tot het einde van de 19e eeuw in trek was.

Assiette en fleur

Bord, eind 18e of 19e eeuw, geschilderde faïence, coll. C.H.L.

Dit anjerboeket is een kopie van de faïence uit het oosten van Frankrijk, die in de 18e eeuw zeer in de mode is. Tal van faïencefabrieken produceren grote hoeveelheden borden in een eerder populaire stijl.

Plattelandsbewoners en arbeiders zijn vanaf het begin van de 19e eeuw grote gebruikers.

Bord, eind 18e of 19e eeuw, geschilderde faïence « cul noir », Coll. C.H.L.

Petites histoires...

Dessertbord, 1876-1884, gesteendrukte faïence, fabriek van Creil en Montereau, coll. C.H.L.

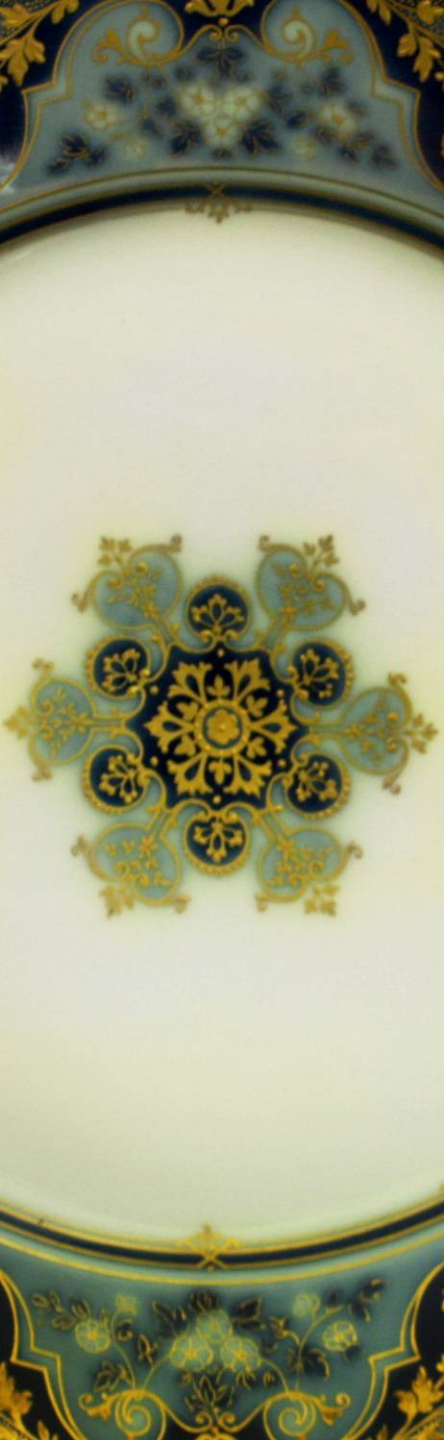
De 19e eeuw is de gouden tijd van de versierde borden. Doordat decoratieve motieven industrieel worden gedrukt, zijn dergelijke borden voortaan voor iedereen betaalbaar. Historische, politieke, stichtelijke en humoristische taferelen zijn aan tafel voer voor gesprekken en een bron van vermaak. Dit tafereel, dat de titel kreeg "Une forte tentation. Ah! Si j'osais!" (Grote verleiding. Ach, durfde ik maar!) drijft de spot met de slechte manieren van de man uit het volk.

Dessertbord, 19e eeuw, gesteendrukte faïence, fabriek van Lunéville, Coll. C.H.L.

Art nouveau

Details van twee borden, fabriek van Sèvres, 1890-1900, gesteendrukt en geschilderd porselein, coll. C.H.L.

Het porselein van de fabriek van Sèvres, ooit een koninklijke fabriek, staat op de mooiste tafels van de Europese burgerij en aristocratie. De decoratie van deze borden bestaat uit gestileerde plantenmotieven met golvende en bochtige trekken; hieruit blijkt hoe sterk de art nouveau op het einde van de 19e eeuw de decoratieve kunst beïnvloedt.

A table ! Les arts de la table dans les collections du musée Mandet de Riom, XVIIe-XIXe siècles, Catalogue d'exposition (Musée Mandet, Riom, 27 juin - 4 janvier, 1997), Réunion des Musées Nationaux, Paris, 1997.

Céramiques révolutionnaires, Catalogue d'exposition (Musée Déchelette, Roanne, 24 juin – 30 novembre 1989), Roanne, 1989.

GIACOMETTI Jeanne, *La céramique, 2, La faïence en Europe du Moyen Age au XVIIIe siècle*, Collection Les arts décoratifs, Paris, Flammarion, 1949.

GIACOMETTI Jeanne, *La céramique, 3, La faïence fine et la porcelaine*, Collection Les arts décoratifs, Paris, Flammarion, 1949.

Musée de Sarreguemines, *La Chine, le Japon dans les décors de faïences de Sarreguemines*, 1998.
Ressource accessible en ligne :

<http://www.sarregueminesmuseum.com/expositions/archives/ChineJapon.pdf>

NADOLSKI Dieter, *Les étains anciens usuels : leur aspect et leur fonction pendant six siècles*, Nouvelles éditions Latines, Paris, 1986.

PREAUD Tamara, *Histoire de la manufacture nationale de Sèvres*. Ressource accessible en ligne :
<http://www.vauban.asso.fr/documents/HistoiredelaManudeSevres.pdf>

Tourcoing
La Créative

Centre d'Histoire Locale
de Tourcoing

